

УДК УДК 374.71:377.031.4: 378.046.4

Олеся Власій

ORCID iD 0000-0001-7310-9611

кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри математики та інформатики і методики навчання, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, вул. Шевченка, 57, 76018, м. Івано-Франківськ, Україна, olesia.vlasii@pnu.edu.ua

Ольга Дудка

ORCID iD 0000-0002-1529-8204

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри математики та інформатики і методики навчання, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, вул. Шевченка, 57, 76018, м. Івано-Франківськ, Україна, olha.dudka@pnu.edu.ua

Надія Іваночко

<https://orcid.org/0000-0003-3073-928X>

соціальний педагог, Пнівська загальноосвітня школа I-III ступенів Надвірнянського району Івано-Франківської області, вул. Українських Січових Стрільців, 90, 78431, с. Пнів, Україна, nadija.ivanochko.19@pnu.edu.ua

ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА ЯК ШЛЯХ ДО ПРОФЕСІЙНОГО РОСТУ

У статті проаналізовано вплив цифровізації освіти на трансформацію професійної компетентності педагогів, зокрема соціальних педагогів; обґрунтовано необхідність формування цифрової компетентності соціальних педагогів за умов широкого впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес; проаналізовано стан використання освітніх інтернет-ресурсів у професійній діяльності соціальних педагогів; обґрунтовано потребу у підвищенні рівня цифрової компетентності як складової професійної компетентності соціальних педагогів; запропоновано використання цифрових інструментів в якості практичного інструментарію соціальних педагогів; наведено короткий огляд цифрових інструментів, які будуть корисними в різноплановій роботі соціального педагога; презентовано структуру тренінгового курсу «Використання інтернет-

ресурсів у роботі соціального педагога», який складається з чотирьох модулів відповідно до основних напрямків діяльності соціального педагога, зокрема діагностична, розвивальна, просвітницька та профілактична робота; даний курс має практичну спрямованість, для виконання практичних завдань, що адаптовані до професійної діяльності соціального педагога, розроблені інструктивно-методичні матеріали, які дають можливість реалізувати курс за умов як очного, так і дистанційного чи змішаного навчання; курс розроблено на принципах доступності, зрозумілості, професійної спрямованості та мотиваційності; для реалізації розробленого курсу рекомендовано використання платформи Google Classroom, оскільки це дає можливість поєднувати традиційні та інноваційні форми і методи навчання, що особливо важливо в умовах запровадження дистанційної та змішаної форм навчання; наведено результати апробації розробленого курсу, який проводився для соціальних педагогів Надвірнянського району Івано-Франківської області; результати апробації дають підстави стверджувати доцільність використання курсу з метою професійного зростання соціальних педагогів, зокрема для формування готовності соціального педагога до ширшого впровадження цифрових інструментів у професійній діяльності.

Ключові слова: професійна компетентність; соціальний педагог; тренінговий курс; цифрові інструменти; цифрова компетентність; цифровізація освіти.

© Власій Олеся, Дудка Ольга, Іваночко Надія, 2021

<https://doi.org/10.28925/2312-5829.2021.2.13>

Вступ. Прискорення темпу розвитку сучасного суспільства та процеси глобалізації змушують освітню систему будь-якої країни миттєво реагувати на всі нововведення, що відбуваються, визначати нові цілі, перебудовувати стратегічні плани, вдосконалювати процеси викладання та навчання. Цифрові технології, з однієї сторони, покликані полегшити процес трансформації суспільства, створити комфортне середовище для реалізації програмних освітніх ідей, а з іншої - створюють нові виклики для освітян у зв'язку із необхідністю постійного оновлення професійних вмінь та навичок. У зв'язку з цим, цифрова компетентність визнана однією з восьми ключових компетентностей, які необхідно розвивати сучасній людині постійно, навіть після здобуття обов'язкової освіти, для того, щоб гнучко адаптуватися до мінливих умов навколишнього світу (Council Recommendation on Key Competences for Lifelong Learning, 2018). В проєкті DIGCOMP Європейської комісії цифрову компетентність визначено як наскрізну, пов'язану з усіма іншими

навичками, якими повинен володіти кожен громадянин сучасного суспільства (Ferrari A., 2013). У свою чергу, інформаційно-цифрова компетентність визнана однією з ключових компетентностей Нової української школи (Нова українська школа: порадник для вчителя, 2017). Таким чином, сучасні педагоги опиняються перед викликом пристосування до швидкозмінних вимог сучасного суспільства і потребують дедалі ширшого та складнішого набору компетентностей, ніж раніше. Зокрема, всюдисущість цифрових пристроїв та обов'язок допомогти учням правильно їх використовувати вимагає від педагогів розвитку власної цифрової компетентності. За таких умов особлива роль належить соціальним педагогам, адже це педагогічні працівники, діяльність яких спрямована на сприяння створенню умов для соціального та інтелектуального розвитку здобувачів освіти, охорони психічного здоров'я, надання соціально-педагогічної підтримки всім учасникам освітнього процесу відповідно до цілей та завдань системи освіти. В умовах цифровізації освіти робота соціального педагога набуває нових форм завдяки використанню цифрових технологій у професійній діяльності, що потребує переосмислення процесів підготовки та підвищення кваліфікації відповідних фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Цифрова трансформація – це неминучий процес, що відбувається в усьому світі. Високотехнологічні досягнення впроваджуються в життя сучасної людини в режимі «нон-стоп». Під цифровою трансформацією розуміють процес діджиталізації, що спрощує доступ до інформації. Поняття «діджиталізація» науковці тлумачать як способи переведення будь-якого різновиду інформації в цифрову форму з використанням цифрових технологій. Значною мірою діджиталізація визначає життя сучасної особистості та суспільства XXI століття. Одним із громадських інститутів, які зазнали такого інформаційного впливу, стала система освіти, що зумовило виникнення ряду проблем та переосмислення завдань освіти відповідно до нових умов функціонування, детальний аналіз яких висвітлено у (Биков В., Спірін О., Пінчук О., 2020). Процес інформатизації (часто ще називають цифровізацією) освіти відображається у державній політиці, зокрема у Законах України «Про національну

програму інформатизації», в Державній програмі «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці». Починаючи з 2018 року, МОН України взяло курс на розвиток цифрової освіти в Україні, що підтверджує Концепція реформування загальної середньої освіти, яка передбачає впровадження електронного освітнього середовища, Державна програма «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці», Цифрова адженда України - 2020 тощо. У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 року наголошується, що одним із пріоритетних напрямків її розвитку є впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечує вдосконалення освітнього процесу, доступність та ефективність освіти, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві, а серед основних завдань визначено створення умов для розвитку індустрії сучасних засобів навчання (навчально-методичних, електронних, інформаційно-комунікаційних).

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій зумовлює розробку нових інструментів навчання, що дають можливість удосконалити освітній процес. Відповідно, змінюються і вимоги до всіх учасників освітнього процесу. Наявність у сучасної людини інформаційної культури та цифрової грамотності стає необхідністю, а це, в свою чергу, потребує підвищення рівня цифрової грамотності усіх учасників освітнього процесу (Власій О.О., Дудка О.М., 2019; Карташова Л. А., Бахма Н. В., Пліш І. В., 2018). У оглядово-аналітичній статті (Yao-Ting Sung, Kuo-En Chang, Tzu-Chien Liu, 2016) на підставі аналізу більше сотні інформаційних джерел автори роблять висновок наскільки важливими стають цифрові пристрої та мобільні технології в освітньому процесі і звертають увагу на необхідність удосконалення шляхів більш тісної інтеграції цифрових технологій та освітнього процесу.

В кожному закладі освіти функціонує психологічна служба, до складу якої входить соціальний педагог та практичний психолог, покликані здійснювати психолого-педагогічний супровід освітнього процесу. Як зазначає Острячко Т.С. (2015), завданням соціального педагога є організація взаємодії з усіма суб'єктами освітнього процесу. Діяльність соціального педагога регламентується низкою

нормативних документів: насамперед, законами «Про освіту», «Про загальну середню освіту», а також є спеціально розроблене і затверджено МОН (від 22 травня 2018 року № 509) «Положення про психологічну службу у системі освіти України». Процес цифровізації та трансформації освіти впливає на стиль та методологію роботи соціального педагога, сприяючи застосуванню нових інтерактивних форм і засобів професійної діяльності та оновленню психолого-педагогічного інструментарію. Одним із викликів для соціального педагога є готовність до цифрових реформ освітнього процесу, проектування індивідуальної освітньої траєкторії та організації процесу педагогіки партнерства між учнями, вчителями та батьками.

Інтегративною професійно-особистісною характеристикою фахівця у будь-якій галузі є професійна компетентність, яка поєднує теоретичну і практичну готовність спеціаліста до виконання професійних завдань. Однією зі складових професійної компетентності педагога закладу середньої загальної освіти є цифрова компетентність, яка означає здатність систематично, логічно використовувати цифрові технології, вказує на сучасність, мобільність та конкурентоспроможність педагога. Автори Iina Ryhtä, Imane Elonen, Terhi Saaranen, Marjorita Sormunen, Kristina Mikkonen, Maria Kääriäinen, Camilla Koskinen, Monika Koskinen, Meeri Koivula, Minna Koskimäki, Marja-Leena Lähteenmäki, Outi Wallin, Tuulikki Sjögren, Leena Salminen (2020) звертають увагу на те, що цифровізація зробила цифрову компетентність необхідною для тих, хто працює у сфері соціального та медичного обслуговування. Високий рівень компетентності в галузі цифрової педагогіки вимагається від викладачів, щоб вирішити завдання виховання майбутніх фахівців, які самі мають високу цифрову компетентність, причому цікаво відзначити те, що автори розглядають педагогічну, цифрову та етнічну компетентність соціальних та медичних працівників як необхідні складові їх професійної компетентності.

Професійну компетентність соціального педагога визначають як сукупність взаємопов'язаних якостей особистості, що передбачає досконале володіння теоретичними знаннями та практичними навичками, вміння застосовувати їх у процесі професійної діяльності, здатність творчо вирішувати проблеми, нести

відповідальність за наслідки своєї діяльності, а також професійне зростання шляхом постійного розвитку, самовдосконалення та самоосвіти (Товщик С.А., 2013). Проблемне моделювання розвитку професійної компетентності соціальних педагогів у системі післядипломної освіти детально вивчала науковець Абрамович Т. В. (2016). Однак особливості формування саме цифрової компетентності соціальних педагогів та модернізація форм і методів їх професійної діяльності в умовах цифровізації потребує ширшого дослідження.

Визначення терміну цифрової компетентності чи компетентності у галузі інформаційних технологій тривалий час викликало дискусії і не було єдиного визначення. Різні підходи щодо визначення цифрової компетентності, зокрема фахівців у галузі освіти, та європейські стандарти щодо визначення цифрової компетентності проаналізовано в (Генсерук Г.Р., 2019). Для того, щоб краще зорієнтуватися у аспектах цифрової компетентності для освітян та допомогти їм оцінити свою компетентність, визначити потреби у навчанні, Європейською комісією розроблено науково обгрунтований фреймворк DigCompEdu (Redecker С., Punie Y., 2017). Цифрову компетентність педагога можна аналізувати за наступними напрямками: вчитель у цифровому суспільстві, професійний розвиток, використання цифрових ресурсів, навчання та оцінювання учнів, формування цифрової компетентності учнів.

Відповідно до стандартів, визначених ЮНЕСКО, можна виокремити такі рівні цифрової компетентності соціальних педагогів:

- Початківець (епізодично використовує цифрові технології у повсякденному житті та професійній діяльності);
- Інтегратор (систематично застосовує сервіси Інтернету у професії);
- Експерт (самостійно розробляє цифровий контент і впроваджує його).

У вітчизняних наукових джерелах широко використовується визначення, сформульоване В. Биковим: «інформаційно-цифрова компетентність учителя – знання, вміння та навички в галузі ІКТ та здатність їх застосовувати в професійній діяльності». Різні визначення можна узагальнити наступним формулюванням:

цифрова компетентність – свідоме та критичне використання технологій цифрового суспільства в роботі, вільному часі та спілкуванні.

На сьогодні зросла кількість досліджень, предметом яких є використання інформаційно-комунікаційних технологій в освітній діяльності (Р. Августин, В. Биков, Ю. Богач, М. Жернакова, В. Лапінський, І. Румянцева, О. Співаковський, О. Спирін, О. Пінчук та ін.). Сучасні науковці Морзе Н. В., Базелюк О. В., Воротнікова І. П., Дементієвська Н. П., Захар О. Г., Нанаєва Т. В., Пасічник О. В., Чернікова Л. А розробили проєкт “Опис цифрових компетентностей педагогічних працівників (2019).

Питання щодо комп’ютеризації методів психолого-педагогічних досліджень та тестів, їх обробки розглядалися в дослідженнях О. Адаменко, О. Арестової, А. Бекера, В. Бондаровської, А. Гордєєвої, О. Шмельова та інших. Особливості застосування візуалізації в освітньому процесі розглянуто в роботах Д. Безуглого, О. Кондратенко, Н. Кубрак, О. Макарової, А. Рапуто та ін. Використання можливостей хмарних сервісів у професійній діяльності соціальних педагогів розкрито у статті (Лелюк С. П., Боженова В. Ю., 2020).

Однак, попри велику кількість досліджень у вказаному напрямку, проблема використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності соціального педагога та формування цифрової компетентності саме соціальних педагогів залишається недостатньо дослідженою.

Мета дослідження – проаналізувати можливості використання цифрових технологій у роботі соціального педагога з метою підвищення рівня цифрової компетентності як складової професійної компетентності соціального педагога.

Методологія дослідження. Аналіз і синтез – огляд інформаційних джерел; узагальнення та систематизація педагогічного досвіду авторів –виокремлення можливостей застосування інтернет-ресурсів у професійній діяльності соціальних педагогів застосовувати в умовах цифровізації освіти; спостереження, метод аналізу конкретної ситуації, педагогічна технологія навчання, зокрема навчальний тренінг – розробка та аналіз тренінгового курсу «Використання інтернет-сервісів у роботі соціального педагога» (дослідженням охоплено соціальних педагогів

Надвірнянського району Івано-Франківської області). Дослідження виконане в рамках науково-дослідних тем кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи «Теоретико-методичні основи соціально-педагогічної діяльності та соціальної роботи» (№011U006412) та кафедри математики та інформатики і методики навчання «Інноваційні технології навчання математики та інформатики» (ДР 0118U100481) Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Результати дослідження. Цифрові технології не тільки полегшують доступ до інформації і відкривають нові можливості, а й дозволяють по-новому організувати взаємодію всіх суб'єктів навчання. Пошук нових форм і методів роботи соціального педагога в наш час – це явище не тільки необхідне, але й закономірне. Ефективність професійної соціально-педагогічної діяльності залежить від умінь і навичок педагога, рівня його професіоналізму. Лише за умови наявності висококваліфікованих фахівців соціальної та психологічної служби у системі освіти України, які добре розуміють свою місію, глибоко усвідомлюють проблеми сучасної освіти, розмірковують над пошуком шляхів і засобів їх ефективного розв'язання та усвідомлюють свою моральну відповідальність перед майбутніми поколіннями, можна здійснити якісні та результативні освітні реформи. Адже щоб створити сприятливі умови для адаптації і соціалізації здобувачів освіти у школах працюють саме соціальні педагоги, які допомагають налаштувати позитивний мікроклімат у класах та педагогічних колективах, вирішити проблемні ситуації щодо попередження і подолання негативних явищ в сім'ї, школі та соціальному оточенні.

Аналіз конкретної ситуації. З метою вивчення стану використання цифрових інструментів у професійній діяльності соціальних педагогів було проведено опитування соціальних педагогів Надвірнянського району Івано-Франківської області. В опитуванні взяло участь 26 респондентів з 31, що складає 83,9% від загальної кількості соціальних педагогів району. Отже, результати опитування можна вважати репрезентативними і валідними.

За результатами проведеного опитування проаналізовано стан використання цифрових технологій у роботі соціального педагога, визначено, яке програмне забезпечення та які інтернет-сервіси здебільшого використовуються у професійній діяльності, як оцінюють свій рівень цифрової грамотності працівники, чи мають бажання працювати над самовдосконаленням та опануванням нових цифрових інструментів (Дудка О.М., Іваночко Н.В., 2020).

Вік опитаних коливається від 23 до 45 років, а педагогічний стаж - від 2 до 22 років, 38,5% респондентів працюють у сільських школах, решта у міських. Опитування показало, що соціальні педагоги найчастіше використовують смартфони та планшети (84,6%), рідше – комп'ютери та проектори (73,1%), інтерактивні дошки (46,2%) і найменше – комп'ютерні класи (38,5%). З даних результатів зрозуміло, що використання телефонів є найзручнішим засобом для інтерактивної роботи соціального педагога з класом, але й тут виникає проблема в тому, що не всі учні забезпечені смартфонами, не у всіх є мобільний інтернет чи вільний доступ до Wi-Fi.

На запитання «Як ви оцінюєте свій рівень цифрової компетентності?» ми отримали такі результати (рис. 1): 46,2% системно використовують цифрові інструменти у своїй професійній діяльності, 42,3% епізодично і тільки 11,5% можуть самостійно створювати цифровий контент та використовувати його у роботі. Позитивним є те, що жоден соціальний педагог не обрав відповідь «Не володію зовсім».

Як ви оцінюєте свій рівень цифрової компетентності?
26 відповідей

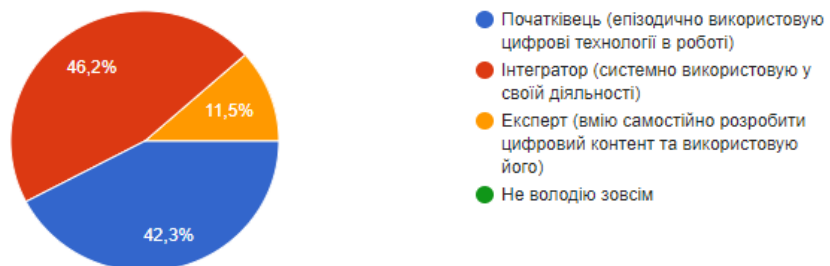

Рис.1 Самооцінка соціальних педагогів рівня цифрової компетентності

Для спілкування з учнями та батьками соціальні педагоги використовують різні соціальні мережі та месенджери (84,6%), а решта веде комунікацію тільки в межах освітнього закладу.

53,8% респондентів не мають власних блогів чи сайтів. З однієї сторони, це може свідчити про неготовність до такого виду діяльності, але з іншої - це не є обов'язковою частиною професійної діяльності.

Більшість опитаних (90%) у своїй роботі використовують вже готовий контент: мультимедійні презентації, соціальні реклами, відеоролики. І тільки 10% працюють над створенням власних розробок: самостійно створюють інтерактивні презентації, вправи, монтують відео, проводять онлайн-опитування, вікторини, створюють власні сайти, блоги. Тільки 62% респондентів ознайомлені з окремими інтернет-сервісами, які допомагають полегшити та вдосконалити роботу соціального педагога, а безпосередньо працюють з ними всього 31%. На запитання «Чи хотіли б дізнатися про інтернет-сервіси і навчитися їх застосовувати у своїй професійній діяльності?» 92,3% відповіли «так» і 7,7% обрали варіант «можливо» (рис.2).

Чи хотіли б дізнатися про інтернет - сервіси і навчитися їх застосовувати у своїй професійній діяльності?

26 відповідей

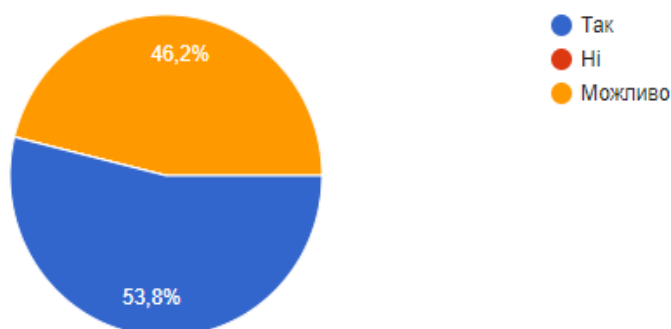

Рис. 2 Готовність соціальних педагогів до навчання

Щодо сервісів, з якими знайомі респонденти і які використовують зокрема у діагностичній роботі, то найчастіше для діагностики використовується інтернет-сервіс Kahoot (73,1% опитаних), рідше використовують Google форми (34,6%) та сервіс Quizlet (26,9%). Але залишається 15,4% педагогів, які не використовують жодного сервісу, але хочуть навчитись.

Формування цифрової компетентності соціального педагога як шлях до професійного росту

З отриманих результатів можна зробити висновок, що соціальні педагоги частково володіють навичками використання цифрових інструментів у своїй професійній діяльності, але здебільшого опановують один сервіс і постійно ним користуються, більшість респондентів виявила бажання дізнатися більше про можливості професійного інструментарію в умовах цифровізації.

Що ж стосується створення різного контенту, то тільки 37% опитаних вміють самостійно створити звичайну презентацію та змонтувати відео, 25,9% - тільки презентацію, а 3,7% - тільки відео. Решту (33,3%) не вміє нічого, але хоче навчитися.

Як бачимо, соціальні педагоги відкриті до вдосконалення, а для цього потребують надання методичної допомоги в цьому напрямку.

Розробка тренінгового курсу. Вищенаведені факти свідчать про наявність потреби у підвищенні рівня цифрової компетентності соціальних педагогів. В основі формування цифрової компетентності освітян лежать наступні базові цифрові навички (Іванюк Г. І., Куземко Л. В., Новик І. М., 2020):

- використання цифрових пристроїв, інформаційно-комунікаційних та мультимедійних технологій;
- пошук та критичне оцінювання цифрового контенту;
- модифікація та створення цифрових ресурсів;
- обмін інформацією, організація цифрової комунікації;
- розуміння потреби підвищувати рівень цифрових навичок.

Практика показує, що існуючі курси підвищення кваліфікації не акцентують свою увагу на даних питаннях, а самим соціальним педагогам важко зорієнтуватися у такому широкому просторі Інтернету та вибрати відповідні ресурси. Вважаємо за доцільне проведення навчальних тренінгів з метою демонстрації можливостей, які дають соціальному педагогові цифрові інструменти для професійного розвитку. Адже така форма навчання передбачає власне логіку освітнього процесу, яка лежить в основі компетентнісного підходу: не від вивчення теорії до набуття практичних навичок, а від формування нового досвіду до його теоретичного осмислення через застосування. Тренінгові технології є активною формою заняття, в результаті якого

Власій Олеся, Дудка Ольга, Іваночко Надія, 2021

теоретичні знання й практичні навички засвоюються в комплексі. При цьому формуються необхідні здібності, відбувається засвоєння способів відповідної поведінки і дій, виявляються та напрацьовуються методи подолання типових труднощів (Сучасні технології освіти дорослих, 2013).

На основі проведеного аналізу та багаторічного досвіду авторів у використанні електронних ресурсів освітнього характеру, було розроблено тренінговий курс «Використання інтернет-сервісів у роботі соціального педагога», метою якого є ознайомлення соціальних педагогів із цифровими інструментами, які можна використовувати у професійній діяльності. Курс складається із чотирьох модулів відповідно до напрямків роботи соціального педагога. Результати навчання передбачають отримання практичних навичок вибору та застосування цифрових інструментів у професійній діяльності соціального педагога відповідно до напрямку діяльності та мети застосування: діагностична робота, розвивальна робота, просвітницька та профілактична робота. На рис. 3 зображено ментальну карту курсу.

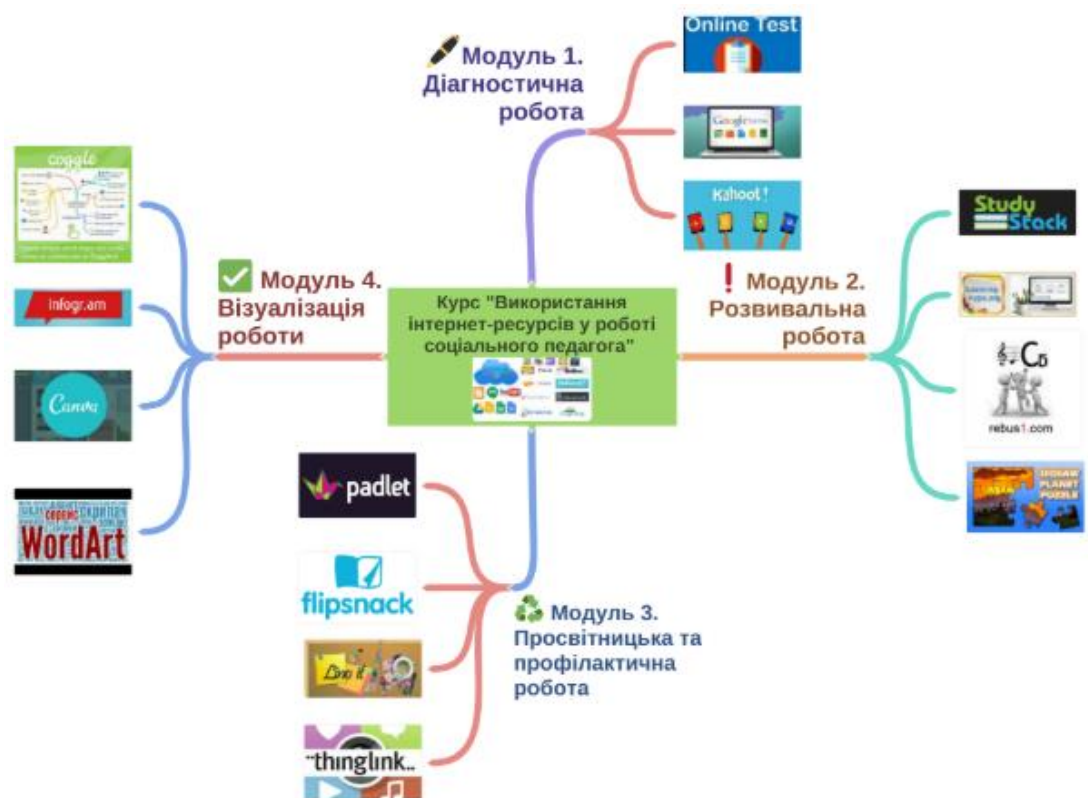

Рис. 3. Структура тренінгового курсу «Використання інтернет-ресурсів у роботі соціального педагога»

Для кожного із практичних занять розроблені інструктивно-методичні матеріали (табл.1), які дають можливість реалізовувати курс у дистанційному форматі, що особливо важливо в умовах карантинних обмежень, які зараз актуальні для освіти.

Таблиця 1 Практичні завдання модулів

1 модуль	2 модуль	3 модуль	4 модуль
1.1.Google форми для діагностичної роботи 1.2. Сервіс Online Test Pad. Створення тесту (опитування). 1.3. Kahoot - помічник соціальних педагогів. 1.4. Соціометрія в роботі соціального педагога	2.1.Логічні завдання в OnlineTestPad. 2.2.Робота із сервісом Study Stack. 2.3.Розвиткові вправи в LearningApps 2.4.Цікаві сервіси для роботи: ребуси та пазли.	3.1.Віртуальні дошки Padlet та Lino.it 3.2.Інтерактивний плакат Thinglink. 3.3.Електронні книги Flipsnack.	4.1.Створення інфографіки в сервісі Infogr.am 4.2.Ментальні карти Cooggle 4.3.Canva - платформа графічного дизайну. 4.4. Створення хмар слів з Wordart

Наведемо коротку характеристику кожного з модулів.

Модуль 1. Застосування інтернет-сервісів у діагностичній роботі соціального педагога. Зміст модуля: проведення, опрацювання та аналізу результатів тестування, анкетування, опитування, спостереження. Цифрові інструменти: Google форми, Google таблиці, Online Test Pad, Kahoot.

Модуль 2. Розвивальна робота засобами Інтернету. Зміст модуля: застосування програмного забезпечення навчального та розвивального характеру (кресворди, сканворди, тренажери, загадки тощо) для розвитку пізнавальних процесів, підвищенню ефективності навчальної мотивації школярів, а також розвитку їх інтелектуальних та творчих можливостей. Цифрові інструменти: Online Test Pad, Study Stack, LearningApps, Jigsawplanet та Rebus1.

Модуль 3. Використання інтернет-сервісів у просвітницькій та профілактичній роботі соціального педагога. Зміст модуля: систематизація, візуалізація та мультимедійне інтерактивне оформлення матеріалів для роботи як з учнями, так з

батьками та педагогами. Цифрові інструменти: електронні дошки Padlet, Linoit, мультимедійні плакати Thinglink, електронні інтерактивні книги Flipsnack.

Модуль 4. Візуалізація результатів роботи соціального педагога за допомогою онлайн-ресурсів. Зміст модуля: оформлення звітності – як в статистичному та аналітичному вигляді, так і у візуальному, ознайомлення з сучасними правилами презентації результатів діяльності. Цифрові інструменти: Infogr.am, Canva, ментальні карти (інтелект-карти) Coggle, сервіс для створення хмари слів Wordart.

Після кожного навчального модуля рекомендовано проводити обговорення з метою аналізу доцільності та ефективності того чи іншого інтернет-ресурсу. Таким чином реалізується пошуковий, дослідницький елемент навчального тренінгу.

З метою організації різних форм навчання рекомендовано використання Google Classroom, за допомогою якого можна: подавати навчальний матеріал у різних формах: текст, аудіо-, відеоконтент; проводити опитування та тестування; обговорювати в коментарях проблемні ситуації; обговорювати завдання у приватних та загальних коментарях; оцінювати роботи учасників за різними шкалами; організовувати спільну роботу учасників; підтримувати зворотній зв'язок. Використання таких технологій дозволяє перенести спілкування слухачів курсу та тренерів на новий рівень (Гуревич Р. С., Шахіна І. Ю., Подзигун О. А., 2020).

Висновки. В сучасних умовах проведення навчальних дистанційних курсів навчання стало досить популярним видом самоосвіти для педагогів. Як показали результати проведеного дослідження, соціальні педагоги відкриті до навчання, мають бажання вдосконалювати цифрові навички та готові до впровадження цифрових технологій у професійну діяльність. Однак, для цього потрібна відповідна пропозиція на освітньому ринку. Впровадження презентованого у статті тренінгового курсу «Використання інтернет-сервісів у роботі соціального педагога» можна розглядати як можливий шлях до професійного росту. Матеріали проведеного дослідження будуть корисними всім соціальним педагогам, що працюють в освітній галузі. Подальша розробка цього напрямку може стати стартовою для курсів підвищення професійної кваліфікації соціальних педагогів

Івано-Франківської області та введення вибіркової дисципліни в освітній процес підготовки соціальних педагогів у вищих закладах освіти, а також для проведення майстер-класів, тренінгів, вебінарів тощо..

Література

- Абрамович Т. Базові компоненти професійної компетентності соціального педагога. *Нова педагогічна думка*. 2016. №1, С. 35-37. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2016_1_11
- Биков В., Спірін О., Пінчук О. Сучасні завдання цифрової трансформації освіти. *Вісник Кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття»*. (1), 2020. С. 7-36. DOI: [https://doi.org/10.35387/ucj.1\(1\).2020.27-36](https://doi.org/10.35387/ucj.1(1).2020.27-36)
- Власій О. О., Дудка О. М. Шляхи формування інформаційно-цифрової компетентності учасників освітнього процесу. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2019. С. 375-382. DOI: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2019s35>
- Генсерук Г. Р. Цифрова компетентність як одна із професійно значущих компетентностей майбутніх учителів. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2019. Вип. 6. С. 8-16. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/oeemu_2019_6_4
- Гуревич Р. С., Шахіна І. Ю., Подзигун О. А. Google Classroom як ефективний засіб SMART-навчання та моніторингу знань учнів у закладах професійно-технічної освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. 79(5). С. 59-72. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v79i5.3651>
- Дудка О. М., Іваночко Н. В. Цифрові технології в роботі соціального педагога. *Шляхи розвитку науки в сучасних кризових умовах: тези доп. I міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*. Дніпро. 2020. С.371-374. URL: <https://bit.ly/3nSNPou>
- Іванюк Г. І., Куземко Л. В., Новик І. М. Тренінг «Проектування мультимедійного середовища закладів загальної середньої та дошкільної освіти» як засіб формування цифрових навичок майбутніх педагогів. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2020. 79(5). С. 73-89. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v79i5.3901>
- Карташова Л. А., Бахма Н. В., Пліш І. В. Розвиток цифрової компетентності педагога в інформаційно-освітньому середовищі закладу загальної середньої освіти. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 68(6), С. 193-205, 2018. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v68i6.2543>
- Лелюк С. П., Боженова В. Ю. Використання можливостей хмарних сервісів у професійній діяльності соціального педагога. *Мультимедійні технології в освіті та інших сферах діяльності: Тези доп. науково-практичної конференції*. К.: НАУ, 2020. С. 96 URL: https://informatika.udpu.edu.ua/?page_id=2781
- Морзе Н. В., Базелюк О. В., Воротнікова І. П., Дементієвська Н. П., Захар О. Г., Нанаєва Т. В., Пасічник О. В., Чернікова Л. А. Опис цифрової

компетентності педагогічного працівника. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2019. С. 1-53. DOI: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2019s39>

- Нова українська школа: poradnik dla vchytelja (Pid zag. red. N. M. Bibik N. M.) K.: TOB «Vydavnychij dim «Plejadi», 2017.
- Острянюк Т.С. Організаційно-педагогічна діяльність соціального педагога у загальноосвітньому навчальному закладі: теоретико-методологічний аспект. *Освітнологічний дискурс*. 2015. №1(9). С. 167-178. URL: <https://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/189>
- Сучасні технології освіти дорослих: посіб. . авт. кол.: Л. Б. Лук'янова, О. В. Аніщенко, Л. Є. Сігаєва, С. В. Зінченко, О. В. Баніт, Н. І. Дорошенко. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. URL: <https://bit.ly/3i4iY6a>
- Товщик С. А. Теоретичний аналіз категорії «професійна компетентність соціального педагога». *Науковий часопис НПУ ім.М.П.Драгоманова*. 2013. Серія 11. Соціальна робота. Соціальна педагогіка, С.94-101. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/10430>
- Council Recommendation on Key Competences for Lifelong Learning. (Text with EEA relevance). (2018/C 189/01). URL: <http://bit.ly/2Yu3Bey>
- Ferrari A. DIGCOMP: A Framework for Developing and Understanding Digital Competence in Europe"; European Commission: Sevilla, Spain, 2013. URL: <http://bit.ly/2M74yH7>
- Iina Ryhtä, Imane Elonen, Terhi Saaranen, Marjorita Sormunen, Kristina Mikkonen, Maria Kääriäinen, Camilla Koskinen, Monika Koskinen, Meeri Koivula, Minna Koskimäki, Marja-Leena Lähteenmäki, Outi Wallin, Tuulikki Sjögren, Leena Salminen, Social and health care educators' perceptions of competence in digital pedagogy: A qualitative descriptive study, *Nurse Education Today*, 2020, V92, 104521, DOI: <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2020.104521>
- Redecker C., Punie Y. European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu. European Union: Luxembourg. 2017. URL: <https://op.europa.eu/s/oCgx>
- Yao-Ting Sung, Kuo-En Chang, Tzu-Chien Liu, The effects of integrating mobile devices with teaching and learning on students' learning performance: A meta-analysis and research synthesis, *Computers & Education*, 2016, V 94, PP. 252-275. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2015.11.008>

References

- Abramovych, T. (2016) Bazovi komponenty profesijnoji kompetentnosti socialjnogho pedaghogha. [Basic components of professional competence of a social pedagogue]. *New pedagogical thought*, 1. Available: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2016_1_11 (ukr)
- Bykov, V., Spirin, O., & Pinchuk, O. (2020) Suchasni zavdannja cyfrovoji transofrmaciji osvity. [Modern tasks of digital transformation of education]. *UNESCO Chair Journal Lifelong Professional Education in the XXI Century*. DOI: [https://doi.org/10.35387/ucj.1\(1\).2020.27-36](https://doi.org/10.35387/ucj.1(1).2020.27-36) (ukr)

- Vlasii, O. O., & Dudka, O. M. (2019) Shljakhy formuvannja informacijno-cyfrovoji kompetentnosti uchasnykiv osvityjogho procesu. [Ways of forming information and digital competence of education process participants]. *Open educational e-environment of modern University*. DOI: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2019s35> (ukr)
- Ghenseruk, Gh. R. (2019) Cyfrova kompetentnistj jak odna iz profesijno znachushhykh kompetentnostej majbutnikh uchyteliv. [Digital competence as one of the professionalism important competencies of future teachers]. *Open educational e-environment of modern University*, Vol. 6 Available: http://nbuv.gov.ua/UJRN/oeemu_2019_6_4 (ukr)
- Ghurevych, R. S., Shakhina, I. Ju., & Podzyghun, O. A. (2020) Google Classroom jak efektyvnyj zasib SMART-navchannja ta monitorynghu znanj uchniv u zakladakh profesijno-tekhnichnoji osvity. [Google Classroom as an effective tool of SMART learning and monitoring of students' knowledge in vocational schools]. *Information Technologies and Learning Tools*. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v79i5.3651>(ukr)
- Dudka, O. M., & Ivanochko, N. V. (2020) Cyfrovi tekhnologhiji v roboti socialjnogho pedagogha [Digital technologies in the work of a social educator]. *Ways of development of science in modern crisis conditions: I Intern. Scientific and Practical Internet Conf*. Available: <https://bit.ly/3nSNPou> (ukr)
- Ivanjuk, Gh. I., Kuzemko, L. V., & Novyk, I. M. (2020) Treningh «Projektuvannja muljtymedijnogho seredovyshha zakladiv zahaljnoji serednjoji ta doshkiljnoji osvity» jak zasib formuvannja cyfrovykh navychok majbutnikh pedagoghiv. [Training program "Designing a multimedia environment of general secondary education and preschool education institutions" as an instrument for future educators' digital skills formation]. *Information Technologies and Learning Tools*. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v79i5.3901>(ukr)
- Kartashova, L. A., Bakhma, N. V., & Plish, I. V. (2018) Rozvytok cyfrovoji kompetentnosti pedagogha v informacijno-osvitynomu seredovyshhi zakladu zahaljnoji serednjoji osvity [Development of digital competence of a teacher in the information and educational environment of a general secondary education institution]. *Information technologies and learning tools*. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v68i6.2543> (ukr)
- Leljuk, S. P., & Bozhenova V. Ju. (2020) Vykorystannja mozhyvostej khmarnykh servisiv u profesijnij dijalnosti socialjnogho pedagogha. [Using the capabilities of cloud services in the professional activities of a social educator]. *Multimedia technologies in education and other fields of activity: scientific-practical conf*. Available: https://informatika.udpu.edu.ua/?page_id=2781 (ukr)
- Morze, N. V., Bazeljuk, O. V., Vorotnikova, I. P., Dementijevsjka, N. P., Zakhar, O. Gh., Nanajeva, T. V., Pasichnyk, O. V., & Chernikova, L. A. (2019) Opys cyfrovoji kompetentnosti pedagoghichnogho pracivnyka [Description of digital competence of the pedagogical worker]. *Open educational e-environment of modern University*. DOI: https://doi.org/10.28925/2414-0325.2019s3_9 (ukr)

- Bibik, N. M. (Ed.) (2017) *Nova ukrajinsjka shkola: poradnyk dlja vchytelja* [New Ukrainian School: teacher's guide] K.: TOV «Vydavnychyj dim «Plejady». (ukr)
- Ostrjanko, T. S. (2015) Orghanizacijno-pedagoghichna dijajlnistj socialjnogho pedagogha u zagaljnoosvitnjomu navchaljnomu zakladi: teoretyko-metodologhichnyj aspekt [Organizational and Educational activity social teachers in secondary schools: theoretical aspects]. *Educological Discourse*, №1(9). Available: <https://od.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/189>
- Luk'janova, L. B., Anishhenko, O. V., Sighajeva, L. Je., Zinchenko, S. V., Banit, O. V., & Doroshenko N. I. (2013) *Suchasni tekhnologhiji osvity doroslykh* [Modern technologies of adult education] Kirovograd: Imeks-LTD. Available: <https://bit.ly/3i4iY6a> (ukr)
- Tovshhyk, S. A. (2013) Teoretychnyj analiz kateghoriji «profesijna kompetentnistj socialjnogho pedagogha [Theoretical analysis of the category "professional competence of a social pedagogue]. *Scientific journal of NPU named after MP Drahomanov*, Vol. 11. Social work. Social pedagogy. Available: <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/10430> (ukr)
- Council Recommendation on Key Competences for Lifelong Learning. (2018) (Text with EEA relevance). (2018/C 189/01). URL: <http://bit.ly/2Yu3Bey> (eng)
- Ferrari, A. (2013) DIGCOMP: A Framework for Developing and Understanding Digital Competence in Europe"; European Commission: Sevilla, Spain. Available: <http://bit.ly/2M74yH7> (eng)
- Iina Ryhtä, Imane Elonen, Terhi Saaranen, Marjorita Sormunen, Kristina Mikkonen, Maria Kääriäinen, Camilla Koskinen, Monika Koskinen, Meeri Koivula, Minna Koskimäki, Marja-Leena Lähteenmäki, Outi Wallin, Tuulikki Sjögren, & Leena Salminen (2020) Social and health care educators' perceptions of competence in digital pedagogy: A qualitative descriptive study. *Nurse Education Today*, 2020, V92, 104521, DOI: <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2020.104521>
- Redecker, C., & Punie Y. (2017) European Framework for the Digital Competence of Educators: DigCompEdu. European Union: Luxembourg. 2017. Available: <https://op.europa.eu/s/oCgx> (eng)
- Yao-Ting Sung, Kuo-En Chang, T& zu-Chien Liu (2016) The effects of integrating mobile devices with teaching and learning on students' learning performance: A meta-analysis and research synthesis. *Computers & Education*, 2016, V 94, PP. 252-275. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2015.11.008>

ФОРМИРОВАНИЕ ЦИФРОВОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СОЦИАЛЬНОГО ПЕДАГОГА КАК ПУТЬ К ПРОФЕССИОНАЛЬНОМУ РОСТУ

Олеся Власий, кандидат технических наук, доцент,
доцент кафедры математики и информатики и методики преподавания,
Прикарпатский национальный университет имени Василия Стефаника,
ул. Шевченка, 57, 76018, г. Ивано-Франковск, Украина, olesia.vlasii@pnu.edu.ua

Ольга Дудка, кандидат педагогических наук, доцент,
доцент кафедры математики и информатики и методики преподавания,

Прикарпатский национальный университет имени Василя Стефаника,
ул. Шевченка, 57, 76018, г. Ивано-Франковск, Украина, olha.dudka@pnu.edu.ua

Надежда Ивановчо, социальный педагог, Пнивская общеобразовательная школа I-III ступеней
Надворнянского района Ивано-Франковской области, ул. Сечевых Стрельцов, 90, 78431,
с. Пнив, Украина, nadija.ivanochko.19@pnu.edu.ua

В статье проанализировано влияние цифровизации образования на трансформацию профессиональной компетентности социального педагога, а также состояние использования образовательных интернет-ресурсов в профессиональной деятельности социальных педагогов; обоснована необходимость в повышении уровня цифровой компетентности как составляющей профессиональной компетентности социальных педагогов; предложено использование цифровых инструментов в качестве практического инструментария социальных педагогов; приведен краткий обзор цифровых инструментов, которые будут полезными в работе социального педагога; представлен тренинговый курс «Использование интернет-ресурсов в работе социального педагога», который имеет практическую направленность; для реализации разработанного курса предложено использовать платформу Google Classroom, дающую возможность сочетать традиционные и инновационные формы и методы обучения, что особенно важно в условиях внедрения дистанционной и смешанной форм обучения; приведены результаты апробации разработанного курса, которые дают основания утверждать целесообразность использования курса с целью профессионального роста социальных педагогов, в том числе с целью формирования готовности социального педагога к широкому внедрению цифровых инструментов в профессиональную деятельность.

Ключевые слова: профессиональная компетентность; социальный педагог; тренинговый курс; цифровые инструменты; цифровая компетентность; цифровизация образования.

FORMATION OF SOCIAL EDUCATOR'S DIGITAL COMPETENCE AS A WAY TO PROFESSIONAL GROWTH

Olesia Vlasii, PhD in engineering, Associate Professor,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Shevchenka str., 57, 76028, Ivano-Frankivsk, Ukraine, olesia.vlasii@pnu.edu.ua

Olha Dudka, PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Shevchenka str., 57, 76028, Ivano-Frankivsk, Ukraine, olha.dudka@pnu.edu.ua

Nadiia Ivanochko, Pniv secondary school of I-III levels, Nadvirna district, Ivano-Frankivsk region,
Sichovykh Striltsiv Street, 90, 78431, Pniv, Ukraine, nadija.ivanochko.19@pnu.edu.ua

In the article, the impact of digitalization of education on the transformation of the professional competence of a social educators is analyzed; the need of the formation of digital competence of social educators in the context of the widespread implementation of

information and communication technologies in the educational process is substantiated; the state of using educational Internet resources in the professional activities of social educators is analyzed; the importance of improving the level of digital competence as a component of the professional competence of social educators is substantiated; the use of digital tools as a practical toolkit for social educators is proposed; a brief overview of digital tools that will be useful in the work of a social educator is provided; a training course «Using Internet resources in the work of a social educator» developed by authors is presented; the course consists of four modules in accordance with the main directions of the social educator's activities, in particular, diagnostic, developmental, educational and preventive work; the course has a practical focus, for the implementation of practical tasks, adapted to the professional activity of a social educator, instructional and methodological materials are developed that make it possible to conduct the course both offline and online; the course is developed on the principles of accessibility, comprehensibility, professional orientation and motivation; to implement the developed course, it is recommended to use the Google Classroom platform, which makes it possible to combine traditional and innovative forms and methods of teaching, which is especially important in the context of the introduction of distance and blended learning; the results of approbation of the developed course, which was conducted for social educators of the Nadvirnyansky district of Ivano-Frankivsk region are presented; taking into account the results of approbation, the conclusion is given about the advisability of using the course for the professional growth of social educators, including for the formation of the readiness of a social educator for the implementation of digital tools into professional activities.

Keywords: *digital competence; digital tools; digitalization of education; professional competence; social educator; training course.*

Стаття надійшла до редакції 12.01.2021

Прийнято до друку 09.06.2021